

Regeringens skrivelse

2007/08:117

En långsiktigt hållbar tingsrättsorganisation

Skr.
2007/08:117

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 13 mars 2008

Fredrik Reinfeldt

Beatrice Ask
(Justitiedepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för hur tingsrättsorganisationen ska utvecklas vidare.

Domstolarna har en mycket viktig roll i samhället och detta ställer höga krav på det arbete som utförs där. Det är krav på en hög kvalitet i dömandet samt en snabb och effektiv handläggning. Vid kontakten med domstolarna har vidare medborgarna och andra aktörer i domstol krav på tillgänglighet, servicenivå och säkerhet. För att kunna leva upp till detta ska domstolarna ges verktyg att utveckla sin verksamhet och vidmakthålla en hög kompetens.

Genom denna skrivelse tar regeringen ställning till samtliga inbyggande förslag till förändringar av tingsrättsorganisationen. De förändringar som nu föreslås skapar en långsiktigt hållbar tingsrättsorganisation med förutsättningar för en hög kvalitet i verksamheten. Förslagen ger även organisationen arbetsro, då många tingsrätter levt i ovisshet under en längre tid.

Regeringen redovisar i skrivelsen bedömningen att tingsrätterna i Katrineholm och Nyköping bör bilda en tingsrätt med kansli i Nyköping, att tingsrätterna i Lidköping, Mariestad och Skövde bör bilda en tingsrätt med kansli i Skövde samt att tingsrätterna i Karlskoga och Örebro bör bilda en tingsrätt med kansli i Örebro. Enligt regeringen bör vidare Linköpings tingsrätt ha kansli enbart i Linköping. Lunds tingsrätt bör även fortsättningsvis ha kansli i Landskrona.

Regeringen gör också bedömningen att samtliga elva tingsrätter i Norrland bör finnas kvar. Ångermanlands tingsrätt bör ha kansli enbart i Härnösand. Ett tingsställe bör i stället inrättas i Örnsköldsvik. Slutligen

gör regeringen bedömningen att de särskilda tingsställen i Norrland där det i dag hålls mindre än två förhandlingsdagar per vecka bör avvecklas. Skr. 2007/08:117

1	Allmänna utgångspunkter	4
2	En långsiktig hållbar tingsrättsorganisation	4
3	Statskontorets utvärdering.....	5
3.1	Bakgrund	5
3.2	Utvärderingen.....	5
4	Domstolsverkets förslag till ytterligare förändringar av tingsrättsorganisationen	6
4.1	Tingsrätterna i Södermanlands län	6
4.1.1	Domstolsverkets förslag	6
4.1.2	Regeringens överväganden.....	7
4.2	Linköpings tingsrätt.....	8
4.2.1	Domstolsverkets förslag	8
4.2.2	Regeringens överväganden.....	9
4.3	Tingsrätterna i delar av Västra Götalands län.....	10
4.3.1	Domstolsverkets förslag	10
4.3.2	Regeringens överväganden.....	12
4.4	Tingsrätterna i Örebro län	12
4.4.1	Domstolsverkets förslag	12
4.4.2	Regeringens överväganden.....	14
4.5	Lunds tingsrätt.....	14
4.5.1	Domstolsverkets förslag	14
4.5.2	Regeringens överväganden.....	15
5	Tingsrätterna i Norrland.....	16
5.1	Bakgrund	16
5.2	Rapporten Förbättrad samordning av rättsväsendets myndigheter i Norrland	17
5.2.1	Utredningen	17
5.2.2	Rapportens förslag	17
5.2.3	Remissutfallet	18
5.3	Regeringens överväganden.....	18
5.4	Särskilda tingsställen	20
5.4.1	Bakgrund	20
5.4.2	Rapportens förslag.....	20
5.4.3	Regeringens överväganden.....	21
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2008	23

Det övergripande målet för rättsväsendet är den enskildes rättstrygghet och rättssäkerhet. Domstolarna har en mycket viktig roll i samhället och detta ställer höga krav på det arbete som utförs där. För att förtroendet för rättsstaten ska upprätthållas krävs väl fungerande och oberoende domstolar med hög kompetens och som har allmänhetens förtroende.

Tingsrättsorganisationen ska vara uppbyggd så att mål och ärenden kan handläggas rättssäkert och effektivt. Organisationen måste utvecklas i takt med att kraven från samhället ökar. Utgångspunkten för arbetet med att vidareutveckla tingsrättsorganisationen är enligt regeringen att domstolarna ska ha en funktionell geografisk spridning i förhållande till allmänheten, näringslivet och rättsväsendets övriga myndigheter samtidigt som organisationen skapar förutsättningar för specialisering, kompetensutveckling och en väl fungerande beredningsorganisation. För regeringen är det vidare viktigt att organisationen utvecklas på ett sätt som garanterar att skyddet och säkerheten för de anställda, parter och andra personer som deltar i en rättegång samt övriga som besöker domstolarna är tillfredsställande.

2 En långsiktigt hållbar tingsrättsorganisation

Medborgarna och andra aktörer i domstol har med rätta högt ställda krav och förväntningar vid kontakt med domstolarna. Det är krav på en hög kvalitet i dömandet samt en snabb och effektiv handläggning. Det är vidare krav på tillgänglighet, servicenivå och säkerhet. För att kunna leva upp till detta krävs det att domstolarna ges verktyg att utveckla sin verksamhet och vidmakthålla en hög kompetens.

För att långsiktigt kunna garantera en hög kvalitet i den dömande verksamheten är det regeringens uppfattning att domstolarna bör vara dimensionerade på ett sätt som ger möjlighet till specialisering, kompetensutveckling och en väl fungerande beredningsorganisation. En allmän utgångspunkt är därför att domstolarna bör ha en tillräcklig storlek. Domstolar som är bärkraftiga i sin dömande och administrativa verksamhet skapar förutsättningar för en bättre domstolsverksamhet. Denna bedömning har också stöd av Statskontorets slutsatser, se avsnitt 3.

Alla ska ha samma tillgång till domstolsverksamhet av hög kvalitet oberoende av var i Sverige man bor. De geografiska förhållandena ger dock vid handen att samma modell inte kan användas i hela landet. Utgångspunkterna för arbetet med att vidareutveckla tingsrättsorganisationen får därför i varje enskilt fall vägas samman för att nå upp till en långsiktigt hållbar tingsrättsorganisation i hela landet.

Regeringen har för avsikt att nu ta ställning till samtliga återstående förslag till förändringar av tingsrättsorganisationen. Härigenom ges organisationen arbetsro och möjlighet att fokusera på kvaliteten i den dömande verksamheten.

3.1 Bakgrund

Sedan år 1999 har tingsrättsorganisationen varit föremål för omfattande organisationsförändringar. Mellan åren 1999 och 2007 har antalet tingsrätter minskat från 96 till 53. När samtliga förändringar som är beslutade är genomförda kommer antalet tingsrätter att vara 52. Ett antal förslag på ytterligare förändringar av tingsrättsorganisationen har kommit in till regeringen. Regeringen framhöll i budgetpropositionen för 2007 att det fanns behov av att utvärdera de förändringar av tingsrättsorganisationen som genomförts innan ställning kan tas till den framtida domstolsorganisationen. Regeringen gav därefter Statskontoret i uppdrag att utvärdera de tingsrättssammanläggningar som genomförts under åren 1999 till 2006 (dnr Ju2006/10464/DOM).

Statskontorets uppdrag var att utvärdera hur de förändringar av tingsrättsorganisationen som genomförts under åren 1999 till 2006 förhåller sig till de mål som ställts upp för förändringarna. I uppdraget ingick även att bedöma skillnader i måluppfyllelse mellan tingsrätter som har en respektive två eller flera kansliorter. Uppdraget redovisades i juni 2007 genom rapporten Sammanslagna tingsrätter – en utvärdering (2007:9).

3.2 Utvärderingen

De mål som ställdes upp för arbetet med att förändra tingsrättsorganisationen var att, med bibehållen tillgänglighet, skapa möjligheter för en stärkt beredningsorganisation, säkerställa möjligheterna att rekrytera personal, skapa förutsättningar för återkommande kompetensutveckling, öka möjligheterna till specialisering samt förbättra den geografiska samordningen med rättsväsendets övriga myndigheter.

Utgångspunkten för att lägga samman tingsrätter har varit att skapa större domstolar med ökad judiciell och administrativ bärkraft. Det ska i sin tur ge förutsättningar för en förbättrad domstolsverksamhet.

Enligt utvärderingen har sammanläggningarna ökat tingsrätternas judiciella och administrativa bärkraft i flera avseenden, bl.a. genom att det genomsnittliga målunderlaget per tingsrätt nästan har fördubblats och att antalet genomsnittligt anställda per tingsrätt ökat markant. Statskontoret konstaterar i utvärderingen att tingsrättssammanläggningarna har skapat förutsättningar för en bättre domstolsverksamhet men att vissa av målen för sammanläggningarna har uppfyllts i större utsträckning än andra.

Det konstateras vidare att måluppfyllelsen ökar successivt över tiden. Jämfört med tidigare utvärderingar har en betydligt större andel sammanlagda tingsrätter utvecklat sin inre organisation och den geografiska samordningen med rättsväsendets övriga myndigheter har ökat. Enligt Statskontoret har en utveckling av beredningsorganisationen således skett i högre grad på tingsrätter som varit föremål för

sammanläggningar än på andra tingsrätter. Det konstateras vidare ett samband mellan storleken på tingsrätternas målunderlag och i vilken grad det förekommer specialisering. Statskontoret anför att sammanläggningarna har skapat bättre förutsättningar för specialisering i dömandet. Sammanläggningarna har även haft en viss indirekt betydelse för kompetensutveckling och rekrytering, även om måluppfyllelsen enligt utredningen är svagare för dessa mål. Tingsrätternas förutsättningar att utveckla sin kompetens är kopplade till hur den inre organisationen är utformad varför kompetensutvecklingen underlättas av tillskapandet av större rotlar eller enheter. Vad gäller tingsrätternas möjlighet att rekrytera kvalificerad personal anför Statskontoret att denna är mer beroende av tingsrättens läge än storlek. Statskontoret gör vidare bedömningen att sammanläggningarna har kunnat genomföras med rimliga avståndsökningar och en lokal förankring som är fortsatt tillfredsställande.

Flerortsmodellen innebär att permanent verksamhet bedrivs vid mer än en ort när tingsrätternas domkretsar görs större. Enligt Statskontoret bidrar denna modell endast till målet att uppfylla tillgängligheten. För övriga mål menar Statskontoret att flerortsmodellen har en direkt eller indirekt negativ inverkan på måluppfyllelsen och att nackdelarna överväger fördelarna.

4 Domstolsverkets förslag till ytterligare förändringar av tingsrättsorganisationen

4.1 Tingsrätterna i Södermanlands län

4.1.1 Domstolsverkets förslag

Utredningen

Domstolsverket har utrett tingsrättsorganisationen i Södermanlands län. De tingsrätter som berörs i utredningen är tingsrätterna i Eskilstuna, Katrineholm och Nyköping. I utredningen redovisas bl.a. överväganden om att inrätta en enda tingsrätt för hela Södermanlands län. Enligt Domstolsverket skulle en sådan tingsrätt sannolikt ha vissa fördelar med hänsyn till domstolens inre organisation, men förhållandena i länet med två viktiga centralorter för den rättsliga sektorn talar för att det i framtiden bör finnas två tingsrätter i länet, med Eskilstuna respektive Nyköping som kansliort. Domstolsverket gör vidare bedömningen att Katrineholms tingsrätt är för liten för att kunna uppfylla de krav på tingsrätterna som ställs i framtidens domstolväsende. Med hänsyn till att Nyköpings tingsrätt är en relativt liten domstol är det enligt Domstolsverket särskilt angeläget att den tingsrättens verksamhet kan tillföras ett ökat målunderlag.

Domstolsverket föreslår i utredningen att det i framtiden bör finnas två tingsrätter i Södermanlands län, en tingsrätt i Nyköping och en i Eskilstuna. Domstolsverket föreslår att Katrineholms och Nyköpings tingsrätter läggs samman och bildar en tingsrätt med kansli i Nyköping.

Remissutfallet

Domstolsverket har remissbehandlat utredningen. Svea hovrätt, Nyköpings tingsrätt, Länsrätten i Södermanlands län, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Kriminalvårdsstyrelsen, Nyköpings kommun, Nämndemannaföreningen vid Nyköpings tingsrätt och Sveriges Domareförbund ställer sig i allt väsentligt bakom förslaget till en ändrad domstolsorganisation. Även Eskilstuna tingsrätt ställer sig bakom att det bör finnas två domstolar i länet, men framhåller att Eskilstuna skulle kunna inrymma verksamheten från Katrineholms tingsrätt.

Negativa till förslaget i utredningen är Katrineholms tingsrätt, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Flens kommun, Katrineholms kommun, Vingåkers kommun, Nämndemannaföreningen i Katrineholm, Eskilstuna-Strängnäs nämndemannaförening, Nämndemännens riksförbund och Lokalföreningen för Jusek vid Katrineholms tingsrätt.

Regionförbundet Sörmland framhåller att konsekvenserna av en sammanläggning bör belysas utförligare.

Övriga remissinstanser har avstått från att yttra sig eller har förklarat sig sakna erinran mot förslaget.

Förslaget till regeringen

Domstolsverket gör även i förslaget till regeringen bedömningen att förhållandena i Södermanlands län talar för att det bör finnas två tingsrätter i länet, en i Nyköping och en i Eskilstuna. Enligt Domstolsverkets bedömning främjas vidare verksamheten bäst av att Katrineholms tingsrätt läggs samman med Nyköpings tingsrätt. Nyköping har betydande servicefunktioner och förvaltning vilket enligt Domstolsverket talar för att förlägga kansliet för en sammanslagen tingsrätt där. Rättsväsendets myndigheter liksom flertalet advokater är etablerade där. En lokalisering till Nyköping är därför positiv för såväl samordningen med rättsväsendets övriga myndigheter som ur rekryteringssynpunkt.

Enligt förslaget blir Eskilstuna tingsrätts domsaga oförändrad och Katrineholms tingsrätt läggs samman med Nyköpings tingsrätt med Nyköping som kansliort.

4.1.2 Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Katrineholms och Nyköpings tingsrätter bör läggas samman till en tingsrätt med kansli i Nyköping. Målsättningen är att genomföra sammanläggningen senast den 1 maj 2009.

I Södermanlands län finns tre tingsrätter. Eskilstuna tingsrätt består av sex ordinarie domare. Katrineholms tingsrätt består av tre ordinarie domare. Nyköpings tingsrätt består av fyra ordinarie domare och har två fiskalsplatser. Avståndet mellan Katrineholm och Nyköping är knappt sju mil.

Katrineholms och Nyköpings tingsrätter har var för sig inte tillräcklig storlek för att i ett längre perspektiv kunna leva upp till de krav som måste ställas på verksamheten. En sammanslagen domstol skulle bli bärkraftig och skapa förutsättningar för specialisering, kompetensutveckling och en väl fungerande beredningsorganisation. Regeringen delar därför Domstolsverkets bedömning att verksamheten bäst främjas av att Katrineholms och Nyköpings tingsrätter läggs samman till en tingsrätt. Avstånden är inte heller sådana att tillgängligheten för medborgarna försämras i en sådan utsträckning att det väger upp skälen för en sammanläggning. Regeringen delar även Domstolsverkets bedömning att en sammanslagen tingsrätt bör ha sitt kansli i Nyköping.

Målsättningen är att genomföra sammanläggningen senast den 1 maj 2009.

4.2 Linköpings tingsrätt

4.2.1 Domstolsverkets förslag

Utredningen

Tingsrättsorganisationen i västra delen av Östergötlands län har tidigare varit föremål för översyn. Översynen ledde fram till att Linköpings, Mjölby och Motala tingsrätter den 1 maj 2001 bildade Linköpings tingsrätt med kansli i Linköping och Motala. Förändringen innebar att Motala och Mjölby tingsrätter upphörde som självständiga myndigheter. Permanent verksamhet finns numera vid sätet i Linköping och kansliet i Motala.

Linköpings tingsrätt har i en skrivelse till regeringen begärt att tingsrätten endast ska ha kansli i Linköping. Tingsrätten gör därvid den samlade bedömningen att modellen med kansli på flera orter gjort verksamheten mer tungrodd och svårare att leda och hantera, vilket leder till administrativt merarbete som tar resurser i anspråk. Ett av problemen som lyfts fram är svårigheterna att fördela arbetet jämnt och pröva andra arbetsformer för att effektivisera arbetet. Tingsrätten för vidare fram att avståndet mellan kanslierna gör det svårt att utnyttja personal och resurser på ett effektivt sätt samt att modellen medför fördyringar jämfört med om verksamheten bedrevs på en ort. Enligt tingsrätten är enda fördelen med modellen att avståndet till domstolen blir mindre för vissa medborgare.

Regeringen har remitterat frågan till Domstolsverket som mot bakgrund av skrivelsen och den kritik som i utvärderingar framförts mot flerortsmodellen beslutat att se över organisationen av Linköpings tingsrätt. I en förnyad översyn av organisationen har Domstolsverket

föreslagit att den del av Linköpings tingsrätts verksamhet som bedrivs vid kansliet i Motala förs till sätet i Linköping. Domstolsverket gör därvid bedömningen att mycket av den kritik som riktats mot flerortsmodellen bekräftats av tingsrättens egna erfarenheter. Sammantaget anser Domstolsverket att skälen för att förändra organisationen överväger de negativa effekter, i form av minskad tillgänglighet för vissa medborgare, som en förändring skulle innebära.

Remissutfallet

Domstolsverket har remissbehandlat utredningen. Göta hovrätt, Linköpings tingsrätt, Länsrätten i Östergötlands län, Linköpings kommun, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Kriminalvårdsstyrelsen, Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Lokalföreningen för Jusek vid Linköpings tingsrätt, Linköpings nämndemannaförening, Sveriges Domareförbund och Brottsofferjouren i Sydvästra Östergötland tillstyrker förslaget.

Boxholms, Motala, Mjölby, Vadstena och Ödeshögs kommuner samt Länsstyrelsen i Östergötlands län och Nämndemannaföreningen i Motala avstyrker förslaget.

Yttrande har även avgetts av Advokaterna Orrenius och Cederberg HB i Motala som bl.a. anför att tillräcklig hänsyn inte tagits till den lokala förankringen, symbolvärdet för en ort att ha en domstol samt medborgarnas tilltro och respekt för domstolen.

Förslaget till regeringen

Domstolsverket gör även i förslaget till regeringen bedömningen att verksamheten bäst främjas av att Linköpings tingsrätt enbart har kansli i Linköping.

4.2.2 Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Linköpings tingsrätt bör ha kansli enbart i Linköping. Målsättningen är att genomföra organisationsförändringen senast den 1 januari 2009.

Linköpings tingsrätt består av åtta ordinarie domare och har tre fiskalsplatser. Avståndet mellan Motala och Linköping är cirka fem mil.

Flerortsmodellen har utvärderats i olika sammanhang och därvid varit föremål för kritik. I Statskontorets utvärdering konstateras att modellen endast bidrar till att uppfylla målet avseende bibehållen tillgänglighet. Det konstateras vidare i rapporten att övriga mål motverkas av modellen. Vid användandet av flerortsmodellen blir det således svårare att ta tillvara de verksamhetsfördelar som uppnås med större tingsrätter. Även möjligheterna för ett rationellt ledarskap och en god arbetsmiljö för hela tingsrätten försämras av att tingsrätten har flera kansliorter.

Av Domstolsverkets utredning och Linköpings tingsrätts skrivelse till regeringen framgår att modellen för tingsrätten innebär olägenheter i

form av effektivitetsförluster, ledningsproblem, minskad flexibilitet och ojämn arbetsbelastning. Skr. 2007/08:117

Med hänsyn till vad som framkommit om flerortsmodellen vid gjorda utvärderingar och till vad som anförs av tingsrätten och Domstolsverket gör regeringen bedömningen att verksamhetsskäl talar för att det endast bör vara en kansliort i domsagan. Avstånden är inte heller sådana att dessa självständigt talar för att domstolsverksamhet ska bedrivas på mer än en ort. Det är därför regeringens uppfattning att sammanläggningen i regionen nu bör genomföras fullt ut.

Målsättningen är att genomföra organisationsförändringen senast den 1 januari 2009.

4.3 Tingsrätterna i delar av Västra Götalands län

4.3.1 Domstolsverkets förslag

Utredningen

Domstolsverket har i en promemoria utrett tingsrättsorganisationen i delar av Västra Götalands län. De tingsrätter som berörs är tingsrätterna i Lidköping, Mariestad och Skövde. I utredningen görs bedömningen att ingen av de tre tingsrätterna är av sådan storlek som innebär att de har förutsättningar att i framtiden motsvara de krav som kommer att ställas på dem. I utredningen anförs att det bästa alternativet är att lägga samman de tre tingsrätterna. Med hänsyn främst till medborgarnas tillgänglighet till verksamheten och närheten till det övriga rättsväsendet görs bedömningen att en sammanslagen tingsrätt bör lokaliseras till Skövde. Detta alternativ gör att den administrativa samverkan mellan Mariestads tingsrätt och Länsrätten i Mariestad måste brytas. För det fall detta inte skulle vara aktuellt föreslår Domstolsverket i promemorian som ett andrahandsalternativ att tingsrätten i Mariestad för närvarande inte ska beröras av organisationsförändringarna. I sådant fall bör enligt promemorian Lidköpings och Skövde tingsrätter läggas samman med kansli i Skövde. En eventuell sammanslagning med Mariestads tingsrätt bör i så fall enligt Domstolsverket anstå till dess att länsrättsorganisationen blivit föremål för en översyn.

Remissutfallet

Domstolsverket har remissbehandlat utredningen. Flertalet remissinstanser har förklarat sig positiva till att någon form av sammanläggning görs. De remissinstanser som anser att en sammanläggning bör ske förordar främst en sammanläggning till en tingsrätt. Däremot skiljer sig meningarna åt i fråga om var en sammanlagd tingsrätt bör placeras.

Göta hovrätt, Skövde tingsrätt, Jusek och ST inom domstolsväsendet vid Skövde tingsrätt, Falköpings, Hjo, Skövde och Tibro kommuner, Rikspolisstyrelsen, Riksåklagaren, Åklagarkammaren i Skövde, Åklagarmyndigheten i Göteborg, Kronofogdemyndigheten i Göteborg

och Skövde nämndemannaförening tillstyrker huvudförslaget. Polismyndigheten i Västra Götalands län delar i allt väsentligt utredningens uppfattning om hur den framtida tingsrättsorganisationen i regionen bör organiseras samt bedömningen att tingsrätten bör lokaliseras till Skövde.

Kammarrätten i Jönköping, Mariestads tingsrätt och Länsrätten i Mariestad, Jusek och ST inom domstolsväsendet vid Mariestads tingsrätt och Länsrätten i Mariestad, Mariestads, Töreboda och Gullspångs kommuner, Kriminalvårdsstyrelsen, Kriminalvårdsmyndigheten i Mariestad, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Mariestads nämndemannaförening tillstyrker att en sammanläggning av de tre tingsrätterna ska göras men anser att Mariestad bör vara kansliort.

Vara och Essunga kommuner anser att en sammanslagen tingsrätt i första hand bör lokaliseras i Lidköping och i andra hand i Skövde. Grästorps kommun förordar att en sammanslagen tingsrätt lokaliseras i Lidköping.

Västra Götalandsregionen anser att Mariestads tingsrätt bör hållas utanför en sammanläggning i avvaktan på en översyn av länsrättsorganisationen.

Lidköpings tingsrätt, Jusek vid Göta hovrätt, Jusek och ST inom domstolsväsendet vid Lidköpings tingsrätt, Lidköpings kommun och Lidköpings nämndemannaförening avstyrker förslagen.

Förslaget till regeringen

Domstolsverket gör även i förslaget till regeringen bedömningen att verksamheten bäst främjas av att tingsrätterna i Lidköping, Mariestad och Skövde läggs samman till en tingsrätt. I andra hand föreslås att – i ett första steg – Lidköpings och Skövde tingsrätter läggs samman med kansli i Skövde.

Remissinstansernas synpunkter avseende var en sammanslagen tingsrätt bör placeras är delade. Domstolsverket anför i förslaget att det är ett flertal faktorer som får betydelse för frågan om var en sammanslagen tingsrätt ska ligga. Framför allt är det medborgarnas tillgänglighet till domstolen, konsekvenser för verksamheten och samordningen med övriga rättsväsendet som är av avgörande betydelse. Vad gäller tillgängligheten anføres att Skövde är mest centralt belägen av de tre orterna samt att Skövde även ur kommunikationssynpunkt ligger bäst till. Vad gäller frågan om konsekvenserna för verksamheten anser Domstolsverket att de tre alternativen sammantaget är likvärdiga. Vad slutligen gäller samordningen med övriga rättsväsendet anför Domstolsverket att myndigheternas egna åsikter är av stor betydelse. Enligt Domstolsverkets uppfattning är Mariestad och Skövde de enda rimliga alternativen sett ur denna aspekt. Domstolsverket stannar för att den geografiska samordningen med övriga rättsväsendet totalt sett bäst främjas av att den sammanlagda tingsrätten lokaliseras till Skövde. Domstolsverket gör även i förslaget till regeringen bedömningen att en sammanslagen tingsrätt bör ha sitt kansli i Skövde.

Regeringens bedömning: Lidköpings, Mariestads och Skövde tingsrätter bör läggas samman till en tingsrätt, som kan kallas Skaraborgs tingsrätt, med kansli i Skövde. Målsättningen är att genomföra sammanläggningen senast den 1 januari 2010.

I den aktuella delen av Västra Götalands län finns tingsrätter i Lidköping, Mariestad och Skövde. Lidköpings och Skövde tingsrätter består av vardera fyra ordinarie domare. Mariestads tingsrätt består av tre ordinarie domare. Mellan Mariestad och Skövde är det knappt fyra mil och mellan Lidköping och Skövde är det knappt fem mil.

De tre tingsrätterna har var för sig inte tillräcklig storlek för att i ett längre perspektiv kunna leva upp till de krav som måste ställas på verksamheten. En sammanslagen domstol skulle bli bärkraftig och skapa förutsättningar för specialisering, kompetensutveckling och en väl fungerande beredningsorganisation. Regeringen anser inte att det finns skäl att avvakta eventuella förändringar i länsrättsorganisationen. Regeringen delar därför Domstolsverkets bedömning att verksamheten bäst främjas av att de tre tingsrätterna läggs samman till en tingsrätt. Avstånden är inte heller sådana att tillgängligheten för medborgarna försämrats i en sådan utsträckning att det väger upp skälen för en sammanläggning. Regeringen delar även Domstolsverkets bedömning att den sammanslagna tingsrätten bör ha sitt kansli i Skövde.

Målsättningen är att genomföra sammanläggningen senast den 1 januari 2010.

4.4 Tingsrätterna i Örebro län

4.4.1 Domstolsverkets förslag

Utredningen

Tingsrättsorganisationen i Örebro län har tidigare varit föremål för översyn vid flera tillfällen. Den 1 juni 2001 bildade Hallsbergs och Örebro tingsrätter Örebro tingsrätt. Samma år lämnade Domstolsverket ett förslag till förändrad organisation i Örebro län och i Värmlands län. Förslaget innebar att Arvika, Sunne och Kristinehamns tingsrätter skulle läggas samman med Karlstads tingsrätt samt att Lindesbergs och Karlskoga tingsrätter skulle läggas samman med Örebro tingsrätt. Förslaget innebar således att det skulle inrättas två länsvisa domsagor med Karlstad respektive Örebro som kansliort. Regeringen tog då inte ställning till förslaget utan gav en särskild utredare i uppdrag att utvärdera de förändringar som genomförts under tiden 1999 till 2001. I en skrivelse 2003 redovisade regeringen bl.a. bedömningen att en organisationslösning över länsgränsen mellan Värmlands och Örebro län borde övervägas ytterligare. I en kompletterande utredning samma år utredde Domstolsverket bl.a. frågan om en ny tingsrätt bestående av

Kristinehamns och Karlskoga tingsrätter skulle inrättas över länsgränsen mellan Värmlands och Örebro län. Domstolsverket vidhöll i den kompletterande utredningen det tidigare förslaget om att lägga samman de tre tingsrätterna i Örebro län och anförde att det saknades skäl att lägga samman tingsrätter över länsgränsen. En länsdomstol ger enligt Domstolsverkets bedömning bäst förutsättningar att uppfylla regeringens krav på snabbhet, rättssäkerhet och kvalitet i dömandet. Den 7 februari 2005 bildade Arvika, Karlstads, Kristinehamns och Sunne tingsrätter Värmlands tingsrätt. I samband med att regeringen i en skrivelse gjorde bedömningen att Lindesbergs och Örebro tingsrätter skulle läggas samman anfördes att Domstolsverket även borde utreda förutsättningarna för att lägga samman Karlskoga tingsrätt med den nya Värmlands tingsrätt. Den 14 februari 2005 lades Lindesbergs tingsrätt samman med Örebro tingsrätt.

Remissutfallet

Domstolsverket har remissbehandlat de olika utredningarna.

Vad gäller förslaget om en sammanläggning av tingsrätterna i Örebro län har remissinstanserna, i utredningen från 2001, uttalat följande såvitt avser Karlskoga tingsrätt.

Göta hovrätt, Riksåklagaren, Åklagarmyndigheten i Västerås, Rikspolisstyrelsen, Polismyndigheten i Örebro län, Kriminalvårdsstyrelsen, Örebro nämndemannaförening och Sveriges Domareförbund tillstyrker förslaget. Örebro tingsrätt har förklarat sig sakna erinran mot förslaget.

Karlskoga tingsrätt, Länsstyrelsen i Örebro län, Karlskoga kommun, Karlskoga-Degerfors nämndemannaförening, Jusek vid Karlskoga tingsrätt och ST-Domstol vid Karlskoga tingsrätt avstyrker förslaget. Örebro kommun anför att det kan ifrågasättas om den föreslagna centraliseringen är lämplig.

Yttrande har även avgetts av personalen vid Karlskoga tingsrätt som bl.a. anför att utredningen är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för ett beslut.

Remissinstanserna har vidare, i den kompletterande utredningen från 2003, uttalat följande såvitt avser Karlskoga tingsrätt.

Göta hovrätt, Rikspolisstyrelsen, Polismyndigheten i Örebro län, Kriminalvården Regionkontor Göteborg, Kriminalvårdsmyndigheten Örebro, Åklagarmyndigheten i Västerås och Sveriges Domareförbund avstyrker bildandet av en domstol som går över länsgränserna och tillstyrker bildandet av en länsdomstol i Örebro län. Även Hovrätten för Västra Sverige avstyrker sammanläggning över länsgränserna.

Örebro tingsrätt samt ST-Domstols och Juseks lokala företrädare vid Örebro tingsrätt har inga invändningar mot inrättande av en tingsrätt över länsgränsserna.

Karlskoga tingsrätt, Karlskoga kommun, ST-Domstols och Juseks lokala företrädare vid Karlskoga tingsrätt samt Karlskoga-Degerfors Nämndemannaförening avstyrker bildandet av en länsdomstol i Örebro län. Karlskoga tingsrätt är positiv till bildande av en tingsrätt som omfattar delar av de båda länen och vill att detta utreds vidare.

Länsstyrelsen i Örebro län hänvisar till sitt tidigare yttrande samt anför Skr. 2007/08:117 att nya administrativa gränser inte ska införas.

Förslaget till regeringen

Domstolsverket gör även i förslaget till regeringen bedömningen att verksamheten bäst främjas av att Karlskoga och Örebro tingsrätter läggs samman till en tingsrätt med kansli i Örebro.

4.4.2 Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Karlskoga och Örebro tingsrätter bör läggas samman till en tingsrätt med kansli i Örebro. Målsättningen är att genomföra sammanläggningen senast den 1 januari 2009.

Vad som återstår av Domstolsverkets förslag till förändringar av tingsrättsorganisationen i Örebro län är förslaget om att lägga samman Karlskoga tingsrätt med Örebro tingsrätt. Karlskoga tingsrätt består av två ordinarie domare. Örebro tingsrätt består av tio ordinarie domare och har tre fiskalsplatser. Avståndet mellan Karlskoga och Örebro är drygt fyra mil.

Karlskoga tingsrätt har inte en tillräcklig storlek för att i ett längre perspektiv kunna leva upp till de krav som måste ställas på verksamheten. Sårbarheten är också betydande. Regeringen delar därför Domstolsverkets bedömning att verksamheten bäst främjas av att Karlskoga tingsrätt läggs samman med Örebro tingsrätt med kansli i Örebro. Regeringen delar därvid också Domstolsverkets bedömning att det i detta fall inte är aktuellt med en sammanläggning över länsgränsen. Avstånden är inte heller sådana att tillgängligheten för medborgarna försämrats i en sådan utsträckning att det väger upp skälen för en sammanläggning.

Målsättningen är att genomföra sammanläggningen senast den 1 januari 2009.

4.5 Lunds tingsrätt

4.5.1 Domstolsverkets förslag

Utredningen

Tingsrättsorganisationen i Skåne län har tidigare varit föremål för översyn. Översynen ledde bl.a. fram till att Eslövs, Landskrona och Lunds tingsrätter den 15 april 2002 bildade Lunds tingsrätt med kansli i Landskrona och Lund. Förändringen innebar att Eslövs och Landskrona tingsrätter upphörde som självständiga myndigheter. Permanent verksamhet finns numera vid sätet i Lund och kansliet i Landskrona. Domstolsverket gav 2004 in förslag till ytterligare förändringar av

tingsrättsorganisationen i Skåne. Ett av förslagen är att den del av Lunds tingsrätts verksamhet som bedrivs vid kansliet i Landskrona förs till sätet i Lund. Lagmannen vid Lunds tingsrätt har i en skrivelse till regeringen anfört att Landskrona bör upphöra som kansliort och att all verksamhet snarast bör överföras till Lunds tingsrätt.

Remissutfallet

Domstolsverket har remissbehandlat utredningen. Såvitt avser förslaget att Lunds tingsrätt enbart bör ha kansli i Lund har remissinstanserna anfört följande.

Hovrätten över Skåne och Blekinge och Lunds tingsrätt har tillstyrkt förslaget.

Landskrona och Svalövs kommuner samt Nämndemannaföreningarna vid Domstolen i Landskrona och Hässleholms tingsrätt har avstyrkt förslaget.

Åklagarmyndigheten i Malmö, Riksåklagaren, Polismyndigheten i Skåne och Rikspolisstyrelsen har tillstyrkt förslaget att kansliet i Landskrona dras in, men anfört att Landskrona kommun bör föras till Helsingborgs tingsrätts domsaga.

Övriga remissinstanser har förklarat sig sakna erinran mot förslaget eller har avstått att yttra sig i den frågan.

Förslaget till regeringen

Domstolsverket gör även i förslaget till regeringen bedömningen att verksamheten bäst främjas av att Lunds tingsrätt enbart har kansli i Lund.

4.5.2 Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Lunds tingsrätt bör även fortsättningsvis ha kansli i Landskrona.

Lunds tingsrätt består av elva ordinarie domare och har fyra fiskalsplatser. Avståndet mellan Lund och Landskrona är drygt tre mil.

Flerortsmodellen har utvärderats i olika sammanhang och därvid varit föremål för kritik. I Statskontorets utvärdering konstateras att modellen endast bidrar till att uppfylla målet avseende bibehållen tillgänglighet. Det konstateras vidare i rapporten att övriga mål motverkas av modellen. Det blir således svårare att ta tillvara de verksamhetsfördelar som uppnås med större tingsrätter. Även möjligheterna för ett rationellt ledarskap och en god arbetsmiljö för hela tingsrätten försämras av att tingsrätten har flera kansliorter.

Flerortsmodellen bör enligt regeringen behållas endast om det är påkallat av speciella omständigheter i det enskilda fallet. I Landskrona finns en särskild problematik bestående framför allt i hög kriminalitet. Det har därför inletts separata satsningar, särskilt på polisens område, för att lösa problemen. Med hänsyn till den särskilda situationen i

5 Tingsrätterna i Norrland

5.1 Bakgrund

Norrland utgörs av de fem nordligaste länen och täcker mer än hälften av Sveriges yta.

I Norrland finns elva tingsrätter. Gävle och Hudiksvalls tingsrätter i Gävleborgs län, Östersunds tingsrätt i Jämtlands län, Sundsvalls och Ångermanlands tingsrätter (med säte och kansli i Härnösand och kansli i Örnsköldsvik) i Västernorrlands län, Lycksele, Skellefteå och Umeå tingsrätter i Västerbottens län samt Gällivare, Haparanda och Luleå tingsrätter i Norrbottens län.

Tingsrättsorganisationen i Norrland har tidigare varit föremål för översyn och förändringar vid flera tillfällen. Hudiksvalls och Ljusdals tingsrätter lades den 1 oktober 2000 samman och bildade Hudiksvalls tingsrätt med kansli i Hudiksvall och tingsställe i Söderhamn. Gävle och Sandvikens tingsrätter lades den 26 april 2004 samman och bildade Gävle tingsrätt med kansli i Gävle. Bollnäs och Hudiksvalls tingsrätter lades den 31 oktober 2005 samman och bildade Hudiksvalls tingsrätt med kansli i Hudiksvall och tingsställe i Söderhamn. Svegs och Östersunds tingsrätter lades den 17 maj 2004 samman och bildade Östersunds tingsrätt med kansli i Östersund. Härnösands, Sollefteå och Örnsköldsviks tingsrätter lades den 25 februari 2002 samman och bildade Ångermanlands tingsrätt med kansli i Härnösand och Örnsköldsvik. Inga förändringar har under senare år berört tingsrätterna i Västerbotten. Bodens, Luleå och Piteå tingsrätter lades den 28 januari 2002 samman och bildade Luleå tingsrätt med kansli i Luleå.

Regeringen gav i september 2005 i uppdrag åt Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen och Kriminalvården att gemensamt lämna förslag för en förbättrad samordning av rättsväsendets myndigheter i Norrland (dnr Ju2005/5300/DOM). Det konstaterades i uppdraget att organisationen för de olika myndigheterna inom rättsväsendet utvecklats mer eller mindre oberoende av varandra och att den geografiska samordningen mellan rättsväsendets myndigheter inte alltid är optimal. Det framhölls vidare att rättsväsendets myndigheter inbördes är beroende av varandras verksamheter samt att det, för att resultaten ska bli så goda som möjligt, är viktigt att var och en av myndigheterna ser sin roll i rättskedjan och på olika sätt underlättar övriga myndigheters insatser. Uppdraget redovisades i februari 2007 genom rapporten Förbättrad samordning av rättsväsendets myndigheter i Norrland.

5.2.1 Utredningen

I rapporten beskrivs rättsväsendets myndigheters nuvarande organisation i Norrland. Det framgår att de olika myndigheterna är organiserade på relativt olika sätt och i många fall inte är placerade på samma orter. Dessa faktorer utgör en viktig del i den problembild som ges i rapporten. Små enheter beskrivs som sårbara och som att de ger litet utrymme för specialisering och en återkommande kompetensutveckling. Att rättsväsendets myndigheter är lokaliserade på skilda orter framhålls som problematiskt framför allt med hänvisning till transporter till och från häktnings- och huvudförhandlingar. I rapporten påpekas även att rekryteringen till domstolarna skulle underlättas av att de var lokaliserade till större orter. Slutligen beskrivs problem med säkerheten som både har att göra med de omfattande transporterna av häktade och den bristande säkerheten vid framför allt merparten av de särskilda tingsställen som finns i Norrland.

Den principiella utgångspunkten för rapporten är att en koncentration av rättsväsendets resurser i glest bebyggda områden ger en högre rättssäkerhet och möjlighet till samma behandling av brottshandlingen som i andra delar av landet. Detta uppnås enligt rapporten genom att polisledning, åklagare, domstol och häkte finns på en och samma ort i ett län. I rapporten framhålls att tillgängligheten till rättsväsendets myndigheter genom framförallt videoteknik i avsevärt högre grad än i dag kan ersätta fysisk närvaro. Förslagen i rapporten begränsas till rättsväsendets hantering av brott och således, såvitt avser domstolarna, främst till brottmålsbehandlingen.

5.2.2 Rapportens förslag

I rapporten föreslås som principlösning för Norrland att det i varje län bör finnas en huvudort med polisledning, tingsrätt, åklagarkontor och häkte samt att det på övriga större orter bör finnas tingsställen. Därmed skulle varje län utgöra en domsaga. På orter där det idag genomförs minst två förhandlingsdagar per vecka bör enligt utredningen tingsställe finnas även fortsättningsvis. Luleå tingsrätt bör av geografiska skäl ha kansli med fast bemanning även i Gällivare.

Med detta förslag skulle tingsrätterna i Norrland organiseras enligt följande. I Gävleborgs län skulle det finnas en tingsrätt i Gävle med tingsställen i Hudiksvall och Söderhamn. I Västernorrlands län en tingsrätt i Sundsvall eller Härnösand med tingsställen i Örnsköldsvik och Härnösand/Sundsvall. I Jämtlands län skulle det finnas en tingsrätt i Östersund. I Västerbottens län en tingsrätt i Umeå med tingsställen i Skellefteå och Lycksele. I Norrbottens län skulle en tingsrätt finnas i Luleå med kansli i Gällivare samt tingsställen i Haparanda, Kalix, Piteå och Kiruna.

Förslaget innebär således att antalet tingsrätter i Norrlandslänen skulle minska från elva till fem men att permanent verksamhet skulle bedrivas på sex orter.

Skr. 2007/08:117

5.2.3 Remissutfallet

Regeringen har remissbehandlat rapporten. Flertalet av remissinstanserna har begränsat sina yttranden till förhållanden och förslag som rör den egna verksamheten.

Sundsvalls tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten (som dock anser att det utöver länsrätterna inte behövs ytterligare tingsrätter eller tingsställen i dessa län), Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Kriminalvården, Rättsmedicinalverket, Kronofogdemyndigheten, Glesbygdverket, Sundsvalls och Arvidsjaurs kommuner, Sveriges Advokatsamfund, Jusek (som dock anser att frågan bör utredas på sedvanligt sätt innan beslut tas), Polisförbundet, Fackförbundet ST (som dock anser att vissa frågor behöver klaras ut innan förändringar genomförs) tillstyrker förslagen i rapporten avseende domstolarna.

Hovrätten över Nedre Norrland, Luleå kommun, och Sveriges Kommuner och Landsting kan varken tillstyrka eller avstyrka förslagen med hänvisning till bristande utredningsunderlag.

Hovrätten för Övre Norrland, Gävle, Hudiksvalls, Ångermanlands, Östersunds, Lycksele, Skellefteå, Umeå, Gällivare, Haparanda och Luleå tingsrätter, Länsrätterna i Jämtlands och Västernorrlands län, Länsstyrelserna i Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten och Norrbotten, Region Gävleborg, Jämtlands läns landsting, Hudiksvalls, Ljusdals, Härnösands, Örnsköldsviks, Härjedalens, Strömsunds, Lycksele, Norsjö, Skellefteå, Dorotea, Vilhelmina, Sorsele, Storumans, Åsele, Malå, Bjurholm, Vindelns, Gällivare, Jokkmokks, Kiruna och Pajala kommuner, Haparanda stad, ST inom Sveriges Domstolar, Arbetsplatsklubben vid Lycksele tingsrätt, Sveriges Domareförbund, Nämndemännens Riksförbund, Sollefteå, Härnösand Kramfors samt Skellefteå Nämndemannaföreningar avstyrker förslagen i rapporten avseende domstolarna.

Länsrätten i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Jämtlands län samt Östersunds och Umeå kommuner har förklarat sig sakna erinran mot förslagen avseende domstolarna.

Yttrande har även avgetts av Företagarförbundet, NäringsForum Skellefteå samt Västerbottens handelskammare Lycksele som avstyrker förslagen i rapporten såvitt avser domstolarna.

5.3 Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: Samtliga elva tingsrätter i Norrland bör finnas kvar. Ångermanlands tingsrätt bör ha kansli enbart i Härnösand. Ett tingsställe bör inrättas i Örnsköldsvik. Målsättningen är att genomföra organisationsförändringen senast den 1 juni 2009.

Gävle tingsrätt består av sju ordinarie domare och har två fiskalsplatser. Hudiksvalls tingsrätt består av fem ordinarie domare. Mellan Gävle och Hudiksvall är det cirka 13 mil.

Östersunds tingsrätt består av sju ordinarie domare och tre miljöråd samt har två fiskalsplatser.

Sundsvalls tingsrätt består av sex ordinarie domare och har två fiskalsplatser. Ångermanlands tingsrätt består av sex ordinarie domare. Tingsrätten har säte och kansli i Härnösand och kansli i Örnsköldsvik. Det är drygt fem mil mellan Sundsvall och Härnösand och drygt 15 mil mellan Sundsvall och Örnsköldsvik.

Lycksele tingsrätt består av två ordinarie domare. Skellefteå tingsrätt består av tre ordinarie domare och har två fiskalsplatser. Umeå tingsrätt består av åtta ordinarie domare och två miljöråd samt har två fiskalsplatser. Från Umeå är det cirka 13 mil till Lycksele och knappt 14 mil till Skellefteå.

Gällivare och Haparanda tingsrätt består båda av tre ordinarie domare. Luleå tingsrätt består av sex ordinarie domare och har tre fiskalsplatser. Från Luleå är det cirka 13 mil till Haparanda och cirka 24 mil till Gällivare.

Regeringens utgångspunkt är att alla ska ha samma tillgång till domstolsverksamhet av hög kvalitet oberoende av var i Sverige man bor. Från ett verksamhetsperspektiv innebär detta att domstolarna ska vara dimensionerade så att de blir bärkraftiga i sin dömande och administrativa verksamhet. Regeringen delar rapportens bedömning att det finns starka skäl som talar för en centralisering av tingsrättsorganisationen i Norrland. Flera av tingsrätterna är inte tillräckligt stora för att i ett längre perspektiv kunna leva upp till de krav som måste ställas på verksamheten. Sårbarheten är också betydande i de mindre tingsrätterna. De föreslagna länsdomstolarna skulle bli mer bärkraftiga och skapa förutsättningar för specialisering, kompetensutveckling och en väl fungerande beredningsorganisation. En ökad geografisk samordning med rättsväsendets övriga myndigheter skulle kunna ge vissa verksamhetsfördelar även för de myndigheterna. Mot dessa verksamhetsskäl talar de stora avstånden i Norrland. Mål i tingsrätt avgörs i stor utsträckning efter muntlig förhandling där både parter och förhörspersoner normalt ska inställa sig i rätten. För medborgarna innebär förslagen att det för många människor skulle bli betydligt längre till domstolen. Domstolens personal skulle, i och med resorna till de föreslagna tingsställena, i högre utsträckning behöva resa vilket på sikt skulle kunna medföra rekryteringsproblem. De verksamhetsmässiga skälen måste därför ställas mot den särskilda avståndsproblematik som finns i Norrland.

Regeringen gör bedömningen att den i rapporten föreslagna lösningen skulle leda till alltför stora avstånd inom domsagorna och finner att tillgängligheten för invånarna skulle försämrats i sådan utsträckning att det inte väger upp de verksamhetsmässiga skälen för en sammanläggning. Rapportens förslag till sammanläggningar bör därför enligt regeringen inte genomföras.

Enligt regeringen krävs det dock utvecklade rutiner för samverkan mellan domstolarna i respektive region för att skapa förutsättningar för fortlöpande kompetensutveckling och specialisering samt för att motverka de problem med sårbarhet som kan uppstå vid de små domstolarna. Detta är en förutsättning för att domstolarna i längden ska kunna leva upp till de krav som måste ställas på verksamheten.

Vad gäller Ångermanlands tingsrätts kansli i Örnsköldsvik gör regeringen följande överväganden. Flerortsmodellen har utvärderats i olika sammanhang och därvid varit föremål för kritik. I Statskontorets utvärdering konstateras att modellen endast bidrar till att uppfylla målet avseende bibehållen tillgänglighet. Det konstateras vidare i rapporten att övriga mål motverkas av modellen. Det blir således svårare att ta tillvara de verksamhetsfördelar som uppnås med större tingsrätter. Även möjligheterna för ett rationellt ledarskap och en god arbetsmiljö för hela tingsrätten försämras av att ha flera kansliorter.

Med hänsyn till vad som framkommit om flerortsmodellen vid gjorda utvärderingar och vad som anförts i rapporten gör regeringen bedömningen att verksamhetsskäl talar för att det endast bör vara en kansliort i domsagan. Avstånden är inte heller sådana att dessa självständigt talar för att domstolsverksamhet ska bedrivas på mer än en ort. Det är därför regeringens uppfattning att sammanläggningen bör genomföras fullt ut. Målunderlaget är dock sådant att det bör inrättas ett särskilt tingsställe i Örnsköldsvik.

Målsättningen är att genomföra organisationsförändringen senast den 1 juni 2009.

5.4 Särskilda tingsställen

5.4.1 Bakgrund

Med tingsställe förstås en ort där tingsrätten regelbundet ska hålla sammanträde för huvudförhandling. I rättegångsbalken föreskrivs att en tingsrätt ska ha tingsställe på den eller de orter som den enligt regeringens bestämmande ska ha kansli på. En tingsrätt får också ha särskilt tingsställe på en annan ort som regeringen bestämmer. På vilka orter en tingsrätt ska ha kansliort med tingsställe och på vilka orter tingsrätten får ha ytterligare tingsställen regleras i förordningen (1982:996) om rikets indelning i domsagor. Det föreskrivs vidare i rättegångsbalken att en tingsrätt ska hålla sammanträde så ofta som det krävs för arbetet och att sammanträde för huvudförhandling (ting) ska hållas på tingsställe, om inte särskilda skäl talar för att sammanträdet hålls på en annan ort.

5.4.2 Rapportens förslag

I rapporten anges som en utgångspunkt att det för att behålla ett tingsställe bör finnas målunderlag för att hålla två brottmålsting per vecka vid det aktuella tingsstället. I rapporten föreslås därmed att

tingsställe även fortsättningsvis bör finnas på de orter där det i dag genomförs två förhandlingsdagar per vecka eller mer. Skr. 2007/08:117

5.4.3 Regeringens överväganden

Regeringens bedömning: De särskilda tingsställen i Norrland där det i dag hålls mindre än två förhandlingsdagar per vecka bör avvecklas. De tingsställen det är fråga om är de i Strömsund, Sveg, Svenstavik, Storuman, Vilhlemina, Åsele, Jokkmokk, Karesuando, Kalix, Pajala, Överkalix, Arjeplog och Arvidsjaur. Målsättningen är att genomföra organisationsförändringarna senast den 1 november 2008.

En sådan förändring möjliggör att resurser kan satsas på en ändamålsenlig verksamhet med tillfredsställande säkerhet och god servicenivå på de särskilda tingsställen som ska finnas kvar.

Tingsrätterna i Norrland har enligt förordningen (1982:996) om rikets indelning i domsagor följande särskilda tingsställen utanför de orter där tingsrätterna har kansli.

Hudiksvalls tingsrätt har tingsställe i Söderhamn (används åtta dagar per månad).

Östersunds tingsrätt har tingsställen i Strömsund (används en dag per månad), Sveg (används två dagar per månad) och Svenstavik (används inte).

Lycksele tingsrätt har tingsställen i Storuman, Vilhelmina och Åsele (dessa används en dag vardera per månad).

Gällivare tingsrätt har tingsställen i Jokkmokk och Karesuando (dessa används inte) samt Kiruna (används åtta dagar per månad).

Haparanda tingsrätt har tingsställen i Kalix (används tre dagar per månad) samt Pajala och Överkalix (dessa används en dag vardera per månad).

Luleå tingsrätt har tingsställen i Arjeplog (används inte), Arvidsjaur (används en gång per månad) och Piteå (används åtta dagar per månad).

Frågan om när en tingsrätt bör ha särskilt tingsställe är enligt regeringen beroende av ett antal olika faktorer. Den allmänna utgångspunkten är att verksamheten vid Sveriges domstolar ska bedrivas med hög kvalitet och vara effektiv. Även invånarnas behov av ett rimligt avstånd till domstolen ska beaktas. Behovet av tillgänglighet förändras bl.a. genom samhällsutvecklingen i stort, exempelvis förändrade kommunikationer och den tekniska utvecklingen. En samlad bedömning får göras av de verksamhetsmässiga faktorerna, där även användandet av domstolarnas resurser måste vägas in, och frågan om tillgänglighet.

För att en domstol ska bedriva verksamhet vid ett särskilt tingsställe utanför tingsrättens kansliort/kansliorter ska verksamheten vid tingsstället enligt regeringens bedömning uppfylla vissa krav. Ett krav är att säkerheten vid tingsstället ska vara god, såväl för tingsrättens personal som för de som besöker tingsstället. Allmänheten ska även tillhandahållas ett gott bemötande. Lokalerna måste slutligen vara ändamålsenliga så att verksamheten kan bedrivas effektivt.

Mot bakgrund av dessa krav anser regeringen att det krävs en viss målmängd för att det ska vara meningsfullt att upprätthålla dömande verksamhet utanför tingsrättens kansliort. Regeringen ställer sig bakom utredningens bedömning att de tingsställen vid vilka det genomförs två eller flera förhandlingsdagar per vecka bör vara kvar. Förutsättningar skapas då för att satsa resurser på de tingsställen som behålls. Detta möjliggör en ändamålsenlig verksamhet med tillfredsställande säkerhetsnivå och förutsättningar för ett gott bemötande.

Av uppgifter från Domstolsverket framgår att vid de särskilda tingsställen i Söderhamn, Piteå och Kiruna hålls två eller flera förhandlingsdagar per vecka. Dessa bör enligt regeringens bedömning fortfarande finnas kvar som särskilda tingsställen. Övriga särskilda tingsställen i Norrland bör avvecklas.

Regeringen har under avsnitt 5.3 gjort bedömningen att Ångermanlands tingsrätt enbart bör ha kansli i Härnösand. Mot bakgrund härav och med beaktande av målunderlaget bör Ångermanlands tingsrätt ha ett särskilt tingsställe i Örnsköldsvik.

Genom en ändring i reglerna om särskilda tingsställen 1995 gavs tingsrätterna frihet att utan regeringens hörande dra in ett befintligt tingsställe utanför kansliorten. I motiven förutsattes det att ett eventuellt sådant beslut fattades i samråd med Domstolsverket. Förändringen gjordes i syfte att underlätta en rationalisering av domstolsorganisationen.

Regeringen gör nu bedömningen att det bör vara regeringen som fattar beslut både om inrättande och avveckling av verksamhet vid ett särskilt tingsställe till följd av att det medför stora kostnader att utrusta ett sådant tingsställe med ändamålsenliga förhandlingslokaler och utrustning. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag till lagändringar som föranleds av denna bedömning.

Det finns även möjlighet för tingsrätten att hålla förhandling på annan ort än där det finns tingsställe. Enligt gällande bestämmelser ska sammanträde hållas på ett tingsställe, om inte särskilda skäl talar för att sammanträde hålls på en annan ort. Sådana skäl kan vara att det ska hållas syn i målet eller att det är ett stort antal personer från orten som ska höras i målet. Det ska alltså finnas ett behov i det enskilda målet. Regeringen avser även återkomma till riksdagen i frågan om att utöka rättens möjlighet att hålla förhandling på annan plats än på ett tingsställe. Det bör inte, som i dag, krävas särskilda skäl för detta. Regeringen avser i samband därmed överväga de särskilda tingsställen som finns i övriga delar av landet.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2008

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, statsråden Olofsson, Odell, Bildt, Ask, Husmark Pehrsson, Leijonborg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Littorin, Borg, Sabuni, Billström, Adelson Liljeroth, Tolgfors

Föredragande: statsrådet Ask

Regeringen beslutar skrivelse 2007/08:117 En långsiktigt hållbar tingsrättsorganisation